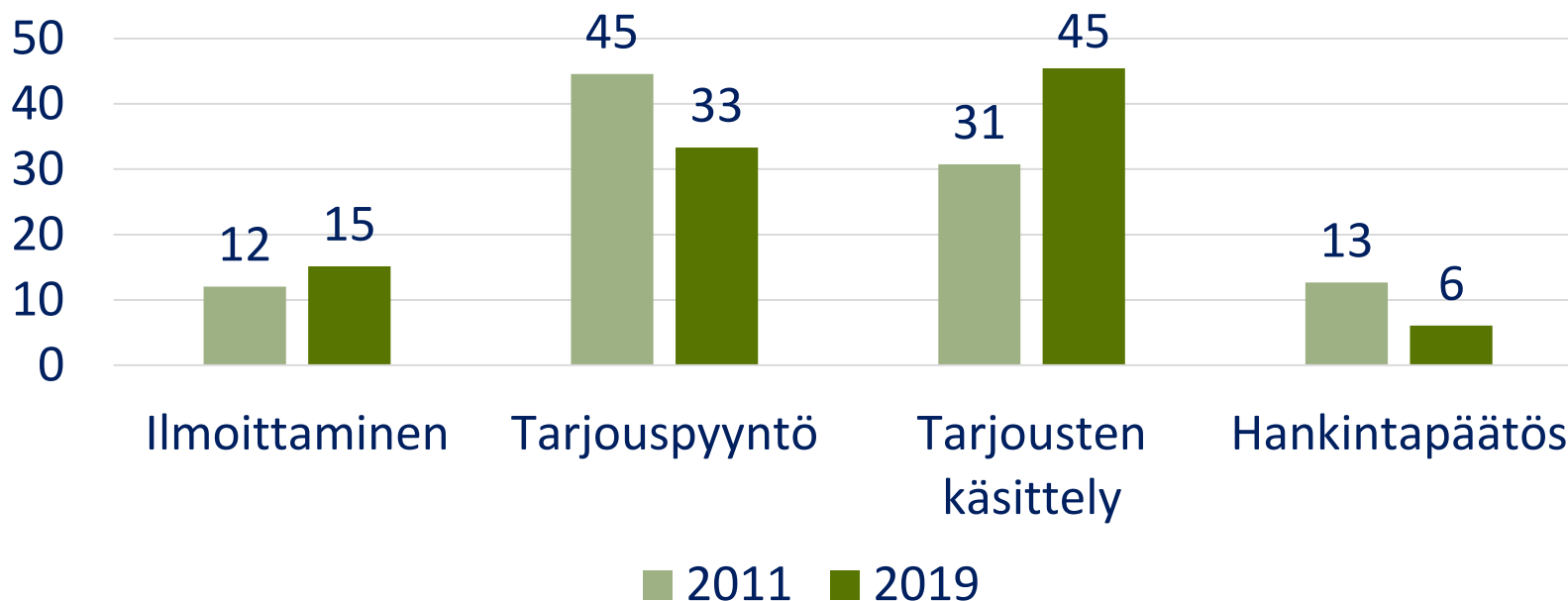

Kansallisen kynnyisarvon mukaisten hankintojen haasteet oikeustapausten perusteella

Hankinta-asiantuntija Olli Jylhä

Tilastot kansallisista oikeustapauksista (%)

Kansalliset hankinnat hankintalaissa

- OSA III, luku 11
 - » Tavara- palveluhankinnat ja suunnittelukilpailut, jotka ylittävät kansallisen kynnyksarvon 60.000e ja alittavat EU-kynnyksarvon
 - » Rakennusurakat, jotka ylittävät kansallisen kynnyksarvon 150.000e ja alittavat EU-kynnyksarvon 5,548 M€.
- Noudatettava lisäksi osien I (yleiset periaatteet) ja IV säännöksiä (hankintapäätös, oikeussuojakeinot ja valvonta)
- Luvun sääntöjä noudatetaan lisäksi kehitysyhteistyösopimukseen perustuviin ulkoasiainhallinnon hankintoihin

Hankintojen yleiset periaatteet

- Avoimuus
 - » hankinta tulee ilmoittaa asianmukaisessa laajuudessa riittävän avoimesti
 - » toteutuu yleensä HILMAN kautta
 - » Telausria C-324/98
- Tasapuolisuus ja syrjimättömyys
 - » hankintamenettelyssä tarjoajia ei saa asettaa toisiinsa nähden epätasa-arvoiseen asemaan
 - » kytkeytyy usein oikeuskäytännössä avoimuuteen, ts. kaikille sama tieto samaan aikaan
 - » esim. vertailuperusteiden muuttaminen tarjosten jättämisen jälkeen
 - » Wall AG C-91/08, SECAP C-147/06 ja C-148/06
- Suhteellisuus
 - » hankintayksikön on määriteltävä hankinnan vaatimukset siten, että ne ovat suhteessa hankinnan kohteeseen

Erot EU-kynnysarvot ylittävään

- Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä kansallinen hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä
- Ei menettelyn sähköisyysvaatimusta
- Voi asettaa soveltuvuusvaatimuksia-> ei vaadita ESPD:tä-> voi vaatia vakuutuksen
- Pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita ei ole pakko soveltaa
- Ei vähimmäismääräaikoja
- Tarjouspyynnön sisällöstä määritelty yleisluonteisesti (tekniset, vaatimukset, merkit yms.)

Esityksessä käsiteltävät teemat

- TEEMA 1: Ilmoittaminen, hankinnan laji
MAO:475/18, MAO:36/19
- TEEMA 2: Soveltuvuusvaatimukset kansallisissa hankinnoissa
MAO:594/17, MAO:846/17, MAO:69/18,
MAO:233/18, MAO:95/19, MAO:378/18, MAO:459/18
- TEEMA 3: Hankintayksikön määräämä menettely
MAO:298/18, MAO:738/17

Teema 1 Ilmoittaminen

- 101 § Hankinnasta ilmoittaminen
- Hankintayksikön on toimitettava tämän luvun mukaisesta hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavaksi ilmoitus sähköisesti suomen- tai ruotsinkielisenä internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta
- Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Teema 1 Hankinnan lajit

- Palveluhankinta
- Tavarahankinta
- Rakennusurakka (liite B)
- Liitteen E mukainen kohdat 1-5 ja kohdat 6-15
- Käyttöoikeussopimus

Teema 1: CPV-koodien luokittelu

- CPV-koodi: yhteinen viitenimikkeistö hankinnoille. Useita tuhansia nimikettä yhdeksän numeron tarkkuudella. CPV-koodi on ilmoitettava hankinta-ilmoituksessa vähintään päätasolla
- CPV-koodin ja hankinnanlajin tulee vastata toisiaan:
 - 03-44 ja 48 – tavarahankinnat
 - 45-alkuiset rakennusurakat
 - 50-98 Pääsääntöisesti palveluhankintojen koodeja
 - Sote-hankintojen koodin määritely liitteessä E

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO 36/19, hankinnan laji
- Hankinnan kohteena pilaantuneen maaperän puhdistus (808 250€)
- HILMA-ilmoituksessa: "Saastumisen jäljittäminen ja seuranta sekä ennallistaminen" (90730000-3)
- Tarjouspyynnössä: "Saastuneen maaperän puhdistustyöt" (45112340-0)
- MAO: maaperän puhdistus voi olla tyypiltään rakennusurakka tai voidaan suorittaa palveluna
- Hankintalain 67 §:n 2 momentin mukaan, jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään, noudatetaan hankintailmoitusta
- Hankinnan laji on täten ollut palvelu (Hilma-ilmoituksen mukaisesti)
- EU-hankintailmoituksen julkaisematta jättäminen on saattanut rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka olisivat olleet kiinnostuneita hankintamenettelyyn osallistumisesta. Hankintailmoitus on siten ollut omiaan rajoittamaan perusteettomasti kilpailua. Hankintayksikön menettely on näin ollen ollut tällä perusteella virheellistä.

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO:475/18, hankinnan laji
- Avoimella menettelyllä toteutettu leirintäalueen hirsimökkien hankinta
- Kilpailutuksesta valittu sillä perusteella että hankinnan tyyppi on rakennusurakka ei tavarahankinta (kuten on ilmoitettu)
- Tarjouspyynnössä on ilmoitettu että tilaaja on hakenut mökkeihin rakennusluvut. Mökit ovat olleet uusia, ja ne on tullut tehdä hankintayksikön tarpeiden ja toiveiden mukaan
- Tarjouspyynnön mukaan tarjoaja on voinut koota mökit vaihtoehtoisesti itse paikan päällä
- Asiassa esitetyn selvityksen perusteella mökkien ei ole edellytetty tulevaisuudessa olevan siirtokelpoisia eikä mökkejä ole ilmoitettu hankittavan tällaiseen tarkoitukseen
- MAO katsoo että kyseessä on lajiltaan rakennusurakka ei tavarahankinta

Korjaussarja

1. Arvioi hankinnan hankintalaji
2. Valitse hankintalajin mukainen soveltuva CPV-koodi (jos soveltuvaa koodia ei ole palaa kohtaan 1)
3. Ilmoita tarpeen vaatiessa CPV-lisäkoodeja
4. Tarkista että tarjouspyyntöasiakirjat ovat yksiselitteiset hankinnan lajin suhteen

Teema 2: Soveltuvuusvaatimukset kansallisissa hankinnoissa

- 105 § Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen
 - Asetettujen vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan kohteeseen
 - Tulee ilmoittaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä
 - Hankintayksikön on ehdokas tai tarjoaja suljettava tarjouskilpailusta, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia
 - Hankintayksikkö voi vaatia tarjoajalta vakuutuksen että soveltuvuutta koskevat vaatimukset täyttyvät
 - Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista
 - Voidaan noudattaa, mitä 80–86 §:ssä säädetään

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO:594/17, soveltuvuusvaatimukset kansallisissa hankinnoissa
- Avoin menettely, louhepenkereen tekeminen noin 200-300t€
- Tarjouspyynnössä ollut vaatimuksina tarjoajille:
 - Urakoitsijan tulee olla toiminut alalla vähintään kaksi vuotta
 - Urakoitsijan vuotuisen liikevaihdon tulee olla vähintään 700 000 €/v viimeisen kahden vuoden ajalta
 - Hankintalain 83 §:n mukaan hankintayksikkö voi asettaa ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia 84–86 §:ssä tarkoitettuja vaatimuksia
 - Hankintalain 85 §:n 1 momentin mukaan HY voi asettaa vaatimuksia vähimmäisliikevaihdosta tai varojen ja velkojen välisestä suhteesta. Vaatimus enintään 2*hankinnan koko
 - MAO: vaadittu liikevaihto oli yli kaksinkertainen->Hankintalain vastainen vaatimus

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO:846/17, soveltuvuusvaatimukset kansallisissa hankinnoissa
- Hankinnan kohteena sairaalan varavoimakoneurakka, 530.860€
- Tarjouspyynnössä: vuosiliikevaihdon tulee olla vähintään 10-kertainen nyt esillä olevaan hankintaan verrattuna. Vuosiliikevaihtona tarkastellaan kahden edellisen tilikauden liikevaihtoa, joista molempien tulee täyttää em. vaade.
- MAO: tarjouspyynnössä ei ole tarkkaan ilmoitettu, mihin arvoon verrattuna liikevaihdon on tullut olla kymmenkertainen. Asiassa on siten jäänyt epäselväksi se, kuinka korkea kysymyksessä oleva vaatimus on tarkkaan ottaen ollut.
- Lopputulos-> vaatimus ei ole suhteellisuusperiaatteen mukainen. Virheettömän menettelyn voittajasta ei ole tietoa joten ei siis myöskään hyvitysmaksua

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO:233/18, soveltuvuusvaatimukset kansallisissa hankinnoissa
- Laiturin rakennusurakka, avoin menettely, 158800€
- Hankintasopimus tehty
- Tarjoaja on suljettu pois seuraavista syistä:
 - Rala-pätevyyden puuttuu
 - Tekninen kuvaus ei ole ollut riittävä
 - Uraliitosten kiinnitysratkaisua sekä teknistä toteutusta ei ole esitetty
 - Hylätyn tarjoajan laiturin kantavuus ei täytä vaatimuksia, 500 millin putkella ei voida saavuttaa 125 kilogramman kantavuutta neliometriä kohden. Laskelman pohjana on käytetty kestopuun painoa 700 kilogrammaa kuutiometriä kohden

- MAO:233/18 jatkuu...
- Rala-pätevyys: MAO hankintayksikkö on antanut mahdollisuuden todistaa pätevyyden myös muilla keinoin
- MAO valittajan tekninen kuvaus on ollut riittävä
- MAO uraliitosten kiinnitysratkaisua sekä teknistä toteutus on esitetty tarjouspyynnössä vaaditulla tasolla
- Tarjoajan kantavuus ei ole tarjouspyynnön mukainen koska
- hankintayksikkö ei ole esittänyt tarjouspyynnössä kuinka kantavuus lasketaan
- Lopputulos tarjous on ollut tarjouspyynnön mukainen, koska virheettömässä menettelyssä tarjous olisi ollut halvin määrättiin hyvitysmaksu 10 000€

Korjaussarja

- Muista hankintojen periaatteet kriteerejä asetettaessa
- Muista että soveltuvuuden arvion tulee perustua tarjouspyyntövaiheessa ilmoitettuihin kriteereihin
- Huomioi että täsmennyksiä voi hyväksyä vain sellaisista asioista mitkä eivät vaikuta tarjoajan asemaan, olennaisesti muuta tai paranna tarjousta
- Muista että hankintayksikön tulee pystyä näyttämään että tarjous ei täytä asetettuja vaatimuksia

Teema 3: Hankintayksikön määräämä menettely

- 100 § Hankintamenettely
- Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.
- Suorahankintoihin sovelletaan, mitä 40 ja 41 §:ssä säädetään.

Karikot oikeuskäytännön perusteella

- MAO:298/18, hankintayksikön määräämä menettely
- Hankinnan kohteena katuvalaistuksen uusiminen, 260 000€
- Valittaja on kilpailutuksen aikana ilmoittanut hankintayksikölle että tarjouspyynnössä on ollut hankintasäännösten vastaisia viittauksia tuotemerkeihin
- Tarjouspyyntöä on korjattu niin että alkuperäisessä tarjouspyynnössä olleet tuoteviittaukset on korvattu vähimmäisvaatimuksilla (teknisillä määritteillä)
- Valittajan mukaan hankintayksikkö ei ole tarjousten vertailussa tarkistanut, täyttävätkö tarjoajien tarjoamat tuotteet tarjouspyynnössä esitetyt lukuisat vähimmäisvaatimukset.

- MAO:298/18 jatkuu...
- Soveltuvuuden tarkistaminen
- MAO vain valittajan ja yhden toisen tarjoajan tarjouksissa oli tekniset kuvaukset
- Hankintalain 100 §:n 1 momentin mukaisesti hankintayksikön on kansallisen kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa kuvattava käyttämänsä hankintamenettely ja myös noudatettava kuvaamaansa menettelyä
- Tarjoajien on kuvauksen perusteella kyettävä ennakoimaan hankintamenettelyn kulku ja luonne sekä ymmärtämään roolinsa hankintamenettelyssä
- Menettelyn on oltava hankintalain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen
- Koska hankintayksikkö ei tarkistanut tarjousten kelpoisuutta oli hankinta hankintalain vastainen
- Hankintayksikkö ei ollut solminut hankintasopimusta, joten päätös kumottiin ja täytäntöönpano kiellettiin

Korjaussarja

- Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi määritellä käyttämänsä menettelyn
 - Menettelyn tulee olla hankintojen periaatteiden mukainen
 - Ilmoitettua menettelyä tulee myös noudattaa
- Jos hankintayksikkö valitsee jonkun EU-kynnysarvon ylittävistä menettelyistä, tulee prosessi kyseistä menettelyä kuvaavista hankintalain kohdista

Kansalliset hankintojen EI-muistilista

- Ei muotosidonnaisia hankintamenettelyjä
- Ei tarvitse käyttää ESPD:tä
- Ei pakollisia poissulkemisvaatimuksia
- Ei tarvitse tarkistaa rikosrekisterejä
- Ei tarvitse käyttää sähköisiä menettelyjä
- Ei jälki-ilmoitusta
- Ei vähimmäismääräaikoja
- Ei halvimman hinnan perusteluvelvollisuutta
- Ei odotusaikaa sopimuksen tekemiseen